

Iuhatus

wäljarändajatele

Nikolski kreisi,
Wologda kubermangu.

Везенбергъ, 1907.
Печатано въ типографіи Н. Эрна.

Iuhatus

wäljarändajatele

Nikolski kreisi,

Wologda kubermangu.

Везенбергъ, 1907.

Печатано въ типографіи Н. Эрн.

325.33

9(47)17

9(474.2)32

antique

Ar 907

Juhatus

AR

Fr. R. Kreutzwaldi
nim. ENSV Riiklik
Raamatukogu

4004

I Üleüldised teadused.

Wäljarännata wõiwad ainult need, kes terwed on.

Kellel kaitse rõuged panemata, need peawad enne wäljarändamist neid lastma panna, iseäranis aga lastele.

Kellel külge hakkawad haigused on, neid peetakse teel kõige nende perekonnaga finni ja ei lasta edasi rännata.

Kõik maakuulajad ja wäljarändajad peawad Wologda linnas Galkini uulitsas, Baranejewi majas, mis rautee wärsali ligidal on, wäljarändajate partii Zuhataja juures, ennast lastma üleskirjutada. Üles kirjutamine nimetatud ametniku juures on wäga mitme otstarbe pärast tarwilik nagu: wäljarändajate arm, maade suurus, mida saada tahetakse, rändajate edasi saamine rauteel, neile arsti- ja muu abiandmine j. n. e.

Kõik, kes wäljarännata soowiwad, peawad lubamise pärast kohaliku femski ülema läbi maakonna fogusse pöörama (Baltimaal, kohaliku talurahwa asjade komisjari juure).

Igal perekonnal, ehk mitmel perekonnal ühes koos, on enne wälja rändamist tarwis ühte maakuulajat (õigem maawaatajat) wälja saata, kes

maad ostab järele waadata*). Niisugune maakuulaja peab enne semski ülema, ehk talurahwa komisjari juurest omale tunnistused kaasa wõtma, s. o. maakuulaja tunnistuse ja tunnistuse, mida ta rautee ülemusele ette peab näitama, et ta alan-
datud hinnaga raudteel sõita wõiks.

Muult niisugustele perekondadele, kelle jaoks maakuulajad maa enne on wälja wõtnud, antakse kõik eesõigused ja abid, niihästi raudteedel, kui ka uue koha peale asumiseks. Tehakse seda nimelt sellepärasi, et wäljarändajad pärast ei kaebaks nende raskuste üle, mis nad esmalt teel ja pärast asumisel tunda saawad.

Wäljarännata ja uude elukohta asuma hakata, ei ole mitte kerge asi, iseäranis weel perekonnaga. Palju raskusi ja puuduji tuleb juba teel kannatada, sest mitmed asumaa kohad on raudteest kaunis kaugel ja rahwas tühjas maakohtades.

Olgu küll, et põhja-hommiku poolhes Euroopa Wenemaal ja nimelt Wologda, Wjätka Kostroma ja Bermi kubermangudes palju niisugusi maad, mis põllu harimiseks kõlbulik, rohkel armul saada-
wal on, kuid niisuguseid kohtasid, kus põllud ja heinamaad kõik walmis oleks, on wähe olemas.

Suuremalt osalt on igal pool mets peal. Peab enne metsa maha raiuma, siis wäsi wõib kunniga alustust teha. Ka palju wäsi wõtab heinamaade puhastamine. Mõnes kohas kulub 2—3

---

*) Täheendus. Gestlased kes maakuulajateks lähewad peawad Wenekelt mõistma, ehk kui neid mittu ühes loos lähewad, siis olgu wähemast üks nende seast kes Wenekelt täielikult mõistab.

aastat ära, enne kui nii kaugele saab, at tarwiline osa wilja maha wõib teha ja hooned üles ehitada. Nõnda kaua peab asuja kas üüri korteris ehk hädapärast ehitatud onnis elama ja ostetud leiwaga ennast toitma.*).

Wologda kubermang on väga suur, rikkas ja ilus. Kui kaugele seal tarja kaswatamisega on jõutud, näitab see, et lõuna-dõhtu poolsetest maakondadest, mis Wologda linna ligemal on, iga aasta kuni 300,000 puuda rõõsa koore wõid wälja wiidakse. Peaaegu igas külas on koorelahutajad ja wõitegijad ostawad talupoegadelt kõik saadawa rõõsa piima ära.

Rohkem homniku pool, kunui Urali mägedeni on määratumad suured kroonu metsad, 28 miljoni destatiini, kust suured jõed, Dwiina ja Petschora oma hulga harudega läbi jooksewad. Neid jõgesid mööda saadetakse iga aasta hulk palkijid ja muud metsa materjali Archangeli sadama kaudu wäljamaale.

Urali mägestiku ligidal on mitmed malmi ja raua wabrikud: ja sealsamas, Petschora jõe kallastel on hiljuti üles leitud rikkad nafta hallikad. Mõnes kohas walmistawad ka elanikud tõrwa ja tõkaid. Ka kodust puutööd teemad mõnede külade elanikud. Nende töösid wõib Wologda linnas, semski muuseumis, Kirilowi uulitsal, Korowini majas igal äripäewal kella 10—5 ilma maksuta näha saada.

*) Täendus. Kõige suuremad raskust ja puudust kannatab muidugi see asuja, kes väga wähesse rahalise jõuga wälja rändab.

485611 Kopa

Paljudes külates, põllu tööst wabal ajal, naesed ja tüdrukud palmivad pitsijid, mida Peterburgi, Moskwasse ja ka wäljamaale kaubale wiiakse.

Suurem osa wäljarändajaid, kui suuremad raskused möödas, asuwad oma kohtade peale üsna heaste elama, ja mõned neist elawad wäga jõukaste, aga on ka neid, kes esialgseid raskusi ei jõudnud ära wõita, pööraiwad kodumaale tagasi. Niisugune asumaadelt tagasi tulek tuleb sellepärast, et wäljarändajad ei wõinud ette aimata, misjugasid raskused neid seal ees ootasiwad, raskused, mis üle nende jõu käisiwad.

Sellepärast on igal ühel, kes perekonnaga tahab wäljarännata, tingimata tarwis ühte tublit ja ustawat maakuulajat maad järele waatama jaata, et temalt täieliku teadust jaada, kas on wõimalik järele waadatud ja wäljawõetud maa peale perekonnaga asuma hakata. Enne wäljarändamist tarwis asja mitmetpidi järele mõelda, aga mitte ümberkaudu teadmatakaugele maale rännata, kust, wõib olla, tuleb warsti kodumaale tagasi pöörduda ja selle edasi-tagasi rändamise läbi omad wiimased kopikad ära kulutada. Parem on maawaatajale mõned rublad maksta, kui umbkaudu kõige perega ja kraamiga sõita ja ennast hõrpis õnnetumaks teha.

Niisugune eelwaatamine on igal ühel wõimalik, sest siia sõita ei ole kauge ega liiga kallis. Moskwest Jaroslawini on 262 w., Jaroslawist Wologdani 192 w., Wologdast kuni Scharji jaamani, mis Peterburgi-Wjätka raudtee liinil on 365 wersta. Schari jaamast kuni Nikolski linnani, ehk kõige kaugemasse asumaa jauskonda on 150 w. Mõned

asuma jauskonnad on raudteele palju ligemad; mõned koguni Permi-Rotlas'i raudtee ääres.

Wõib ka ilma Schari jaamat maha tulemata, kuni Wjätkäni 246 w. ja sealt Permi-Rotlas'i raudteed mööda 166 w. kuni Oparino jaamanst, mis otse asumaade keskelt on, sõita. Seal Oparino jaama ümbruses on asujate tarwis 152 maatükki, 63316 desjat., walmis mõdetud. Moskwaist kunni Oparino jaamani on 1222 w.; sõit wältab wiis päewa ja maksab 2 rubla 35 kop.

Liisa tähendus. Gestimaalt wäljarändatel ei ole Moskwa kaudu tarwis sõita, waid Peterburgist läbi, otsekohe Wologoasje, sealt Wjätkässe ja Wjätkäst Permi-Rotlasi'i raudteed mööda kuni Oparino jaamani. Tallinnast kunni Oparino jaamani on 1675 wersta ja maksab alandatud hinnal 2 rubl. 90 kop.

Nikolski kreis seisab hiljuti ehitatud raudteede wahel, ehk dikimine: raudteede nurgas. Hommiku pool on Permi-Wjätkä raudtee ja lõunapool Peterburgi tulew raudtee, mis Wologdast läbi Wjätkä läheb. Asumaadele nendest teedest on Permi-Wjätkä raudtee, mis kunni Dwina jõe Rotlas'i sadamani ulatab, kõige ligem, sest et nimetatud tee peaaegu asumaade keskelt läbi läheb. Nende hiljuti ehitatud raudteede tõttu, seisab Nikolski kreisil hiilgaw tulewik ees. Täni seni seisib seal niihästi kauplus kui ka suurem tööstus täiesti kõngus, mis muidugi sellest tuli, et seal raudteed sootumaks puudusiwad. Ka juuri weeteesid, kus kaewad sõita wõisiwad. seal ei ole. Nikolski kreis on jögedest küll rikas, aga need on kõik juurte jögede hakatused, milledest mõ-

ned põhja poole Dwiina-ja mõned jälle lõuna poole Wolga jõkke jooksewad. Raudteede läbi on aga see maakoht nüüd omale hoopis suurema tähtsuse saanud, kui tal ennemalt oli, sest seal ümbruskonnas asuvad määratumad looduse rikkused, mis osawat töömeest ootawad.

Kliima on küll Nikolski kreisis wähe külmem, kui Cestimaal, siiski ei pruugi wäljarändajad sellepärast äraehmatada. Elawad ju inimesed weel palju rohkem põhja pool. ja mõnes kohas weel üsna jõukaste, näit. Holmogori maakonnas, kubermangus, kus looma pidamine wäga õitswal järjel on, ja see maakond Nikolski kreisist 500 wersta põhja pool.

Wäljarändamise tord ja seadus Nikolski kreisi, Wologda kubermangu.

6. Juulil 1904 aastal antud seaduse peale põhjendades annab Walitsjus kaas abi nendele talupoegadele ja kodanikudele, kes isiklikult põllutööd teewad ja saawad wäljarändamise luba maakonna kogust (УЪЗДНЫЙ СЪЪЗДЪ*) järgmiste tingimistega :

Wäljarändajad, kes soowiwad lubatud abi saada, peawad, enne kui terme perega wäljarändawad, ühe maakuulaja wälja saatma, kes maad asumiseks peab wälja walima, ja seda hoollega järele vaatama, kas see uueks elukohaks kõlbuline on,

---

*) Täheendus. Baltimaal saab seda luba talurahwa asjade komisjari käest.

ja kui leiab selle asumiseks kõlbulise olema siis peab lastma selle perekonna nimel üles kirjutada.

Walitsuse käest abitahtjad wäljarändajad peawad sellekohase palwega kohaliku semski ülema, ehk talurahwa asjade komisjari poole pöörma. Meis kohatades, kus jarnaseid maakonna asutusi ei ole, peab palwega kohaliku politsei ametnikude poole pöörama.

Rõikidele maakuulajatele, kes ülemal nimetatud ametnikudelt tarwilist luba on saanud, antakse semski ülema ehk talurahwa asjade komisjari poolt iseäralikud maakuulaja tunnistused, ja tunnistused alandatud sõidu hindade kohta raudteedel. Semski ülem, ehk komisjaar waatab maakuulaja kätte ustud wolikirjad maa vaatamise- ja wõtmise asjus, järele.

Perekonnad, kes tõenduse kirjad selle üle et nende tarbeks on maatükid neile wälja walitud ja nende nimele kirjutatud, ette näitawad, saawad tahtistamata semski ülemalt ehk komisjarilt wälja rändamise tunnistuse (ПРОХОДНОЕ СВИДѢТЕЛЬСТВО), mis ka pasji aset wõib täita ja peale selle weel tunnistuse alandatud sõidu hindade kohta raudteedel.

Rõik isikud, kes wäljarändamise tunnistused on saanud, saawad järgmised kergendused.

a) Sõit wäljarändajatele antakse raudteedel kunni uue elukohani (maakuulajatel ka tagasi tuleku sõit) alandatud hinnaga ($\frac{1}{4}$ hinda 3 fl. sõiduhinnast*). Nende päralt olem kraam wiiake ka alandatud hinnaga (1 kop. 100 wersta pealt ühe puuda eest, $\frac{1}{2}$ kop. wersta pealt ühe suure looma

*) Tähendus. Pileti saamiseks peab komisjari poolt antud sellekohane tunnistust saama ette näidatud.

eeft ja $\frac{1}{4}$ kop. wersta pealt ühe wähema looma cest).

b) Wäljarändajad ei ole mitte kohustatud kogukonna käest, kus enne elasiwad, wäljaminemise luba paluma, waid nende ümberkirjutamine uude elukohta toimetatakse kameralhosi poolt siis wiibimata, kui tõekstegewad dokumendid sinna (kameralhosi) jõudwad, mis näitawad, et wäljarändaja on täieste uude elukohta elama asunud.

c) Wäljarändajatel, kes täieste asumaale elama on asunud ja sinna ümberkirjutatud, nendel kustutakse kroonu wõlad, kui neid juhtub olema.

Tähendus See punkt ei käi Baltimaa elanikude kohta.

d) Wäljarändajad, kes asumaale jäädawalt asuwad, wabastatakse wüeks aastaks kõikidest kroonu- ja maakonna maksudest; aga järgnewail wüel aastal maksawad poole osa kõigest maade peal laisuwatest maksudest.

e) Asujad, kes uue koha peale asumise ajal peale 18 aastat wanad on, nendele lüfatakse kroonu teenistusesse astumise aeg 3 aastat edasi.

f) Walla maksudest wäljarändajad wabastatud ei saa.

g) Pärast seda, kui wäljarändaja otsustawalt uue koha peale elama tahab jääda ja oma elu korra sisse seadima hakkab, andakse temale, kui tal just hädaste tarwis on, kroonu poolt abi. Seda abi antakse laenu wiisil, ilma protsendita, ja peab pärast wiit aastat, mis asumise ajaks määratud, kümne aasta jooksul ära tasunud saama. Laenu antakse kas puhta rahaga, wilja seemnega, põ'luriis-
tabega ehk elusa inwentariga (loomadega) j. n. e.

mille summa aga mitte üle 156 rubla ei või olla. Esimesel asumise aastal antakse agaainult pool sest lubatud summast,

h) Kui asumaaude peal mis asunikudele määratud, mitte palgi metsa ei ole, siis antakse ligemalt kroonu metsast ilma tasuta asujale hoonete ehitamiseks 150 palki ja 50 latti.

i) Väljarändaiad võivad omad maad, mis neist maha jäivad talupoegade põllupanga abil äramüüa, kes ostjale nende maade peal raha laenab.

f) Neist kroonu maadest, mis väljarändajatele asumaaudeks on määratud, antakse ostu teel mitte vähem kui 7 desjat. ja mitte rohkem kui 15 desjat. iga meesterahwa hinge peale. See tähendatakse maakuulaja tunnistuse peale ülesse ja arvatakse seda ülestähendatud maad sellest ajast äralubatud maaks.

Tähendusi maakuulaja tunnistuse peale ära võetud maa kohta, teeb kohalik temski ülem.

l) Maad, mis maakuulajate nime peale on kirjutatud seisavad 2 aastat nende nimel aga kui kahe aasta jooksul neid asunikuid ei tule sinna asuma, kelle nimele maad said kirjutatud, siis arvatakse need maad uuesti müüdava maa hulka ja võivad teistele isikuteie antud saada.

m) Maad antakse asujatele ostu teel, pika aja tasumisega, sellejama hinnaga, mida endised kohalikud elanikud, kroonu maade talupojad, maksivad. Hind ei olnud kõigil ühesugune, vaid seda mööda, kuidas maa väärtus: keskmine hind oli 40 kop. kolbeiku maa desj. eest, mida 44 aastat maksuta tuleb.

Mandatud sõidu hindade tarbeks raudteedel annavad semski ülemad ja talurahwa asjade komisjarid iseäranis tunnistuse, mille peale üles määritakse: kuhu maakuulaja ehk wäljarändaja sõidab, kellele on see tunnistus antud, kui palju selle tunnistuse järele sõidab täiskaswanud inimesi, kui palju lapsi üle kümne aastaseid ja kui palju lapsi alla kümne aastasid. Ilma seesuguse tunnistuseta raudteel odawat piletid ei anta. Odaw sõidu pilet antakse ainult sealt jaamast, mis tunnistuse peale on üles tähendatud ja ainult selle wäljarändajate arwu jaoks, mis tunnistuse peale märgitud.

Maakuulajatele, kes kodumaale tagasi pööravad ja tagasi tulejatele wäljarändajatele annab kohalik semski ülem odawa raudtee sõidu saamiseks niisugused tunnistused, nagu eelpool nimetatud.

Sõidu raha maksmise puhul raudteel, jääb kuponng, mis tunnistusega ühes antud, sinna jaama kust peale istutakse, kohaliku kontrolörile ette näitamiseks, kuna tunnistus ise wäljarändajale tagasi antakse, mis kunni sõidu lõpuni tema kätte jääb.

Igale perekonnale, kes iseseiswalt maja pidamist peab, ja igale maakuulajale antakse oma ette tunnistus.

Wäljarändajad, kes soowivad odawaid sõidu piletit saada, peavad selle raudtee jaama ülemale, kust peale istuwad, omad tunnistused, mis neile selleks otstarbeks kohaliku semski ülema ehk komisjari poolt antud, ette näitama. Need asujad aga, kes mõnesuguste põhjuste pärast jälle kodumaale tagasi pööravad, saavad niisugused tunnistused semski ülemate käest Nikolski kreisist.

Wäljarändajatel, kes juurdeweu raudteedel sõidawad, peab peale eelpool nimetatud tunnistuse meel tunnistus juurdeweu raudtee tarmis olema, sest et mitmet juurdeweu raudteed üleülbise raudtee wõrguga ühenduses ei seisa.

Kui sõidu- ja kraami weuraha maksetud, siis annab sealt raudtee jaama ülemus, kust maakuulajad ehk wäljarändajad peale istuwad, neile nakladnaja ja dublikati (ära kiri nakladnoist), kuhu üles on kirjutatud: mitu täiskaswanud inimest ja mittu last sõidawad, mittu puuda kraami ühes wiiaксе, kui palju on inimeste ja kraami eest raha wastu wõetud, misugusest jaamast peale istusiwad ja kuhu sõita tahawad. Nakladnaja antakse ülema konduktori kätte, aga dublikati peab hoolega kuni selle jaamani, kust maha minnakse, alal hoidma.

Igale perekonnale ja igale maakuulajale antakse oma nakladnaja ja dublikat.

Wõib juhtuda, et rahamaksmise puhul raudteel, eksitus ette tuleb, wõetakse ehk kogemata wähem, kui õigus ehk jälle ümber pöördult. Kui wähem wõetakse kui õigus, see tuleb warsti ilmsiks: seda puuduwad raha peab wastuwaidlemata, kui seda nõutakse, ära maksuma. Mis rohkem on wõetud, see ei lähe ka kaduma: selle järele waatab ülemus.

On aga rohkem wõetud, kui õigus, siis nakladnaja ja dublikati peale lüriakse tempel sõnaga — „переворъ“ ja kirjutatakse üles, kui palju on rohkem wõetud. Mis enam, kui õigus on wõetud, see maksetakse wiimases jaamas wälja. Sellepärast peab dublikati hoolega alal hoidma, et seda jaama

ülemale wiimases jaamas ette näidata.

Kui maakuulaja ehk väljarändaja soowib en-
nem raudteelt maha astuda, kui seal jaamas, kust
saadik temal reisu raha maksetud oli, siis võib te-
ma seda ülemäära maksetud raha tagasi saada.
Sellepärast peab isik, kes seda nõuab, väljarändaja-
jate partii Zuhataja poole pööрма, kes dublikati
peale sellekohase tembli lööb; siis maksetakse temale
sealtsamast jaamast see nõutaw raha välja.

Asumaale rändaja kraam, mis kodumaale ma-
ha jäi, võib temale sellesama alandatud hinnaga
järele saata, kui aga jaama ülemale sellekohane tar-
wiline tunnistus saab ette näidatud.

Kui juhtub, et väljarändaja teel, kas haiguse
ehk mõne muu juhtumise pärast enam edasi ei wõi
reisida, ja sellepärast mõnes wahel jaamas seisma
jäeb ehk tagasi pöörab, siis tuuakse tema kraam,
mis ehk ju sinna jaama jõudis, kuhu määratud oli,
ilma maksuta tagasi, kas sinna jaama kus rändaja
peatama jäi ehk sinna kust ta esialgselt peale istus.

Ülemaal nimetatud reisu- ja weuraha raudtee-
del on ühe jugune, niihästi asumaadele minnes,
kui ka sealt tagasi tulles.

Iga täiskaswanud inimese kohta armatakse 1
puud ja iga alla 10 aastase lapse kohta $\frac{1}{2}$ puuda
kraami, mis ilma maksuta raudteel edasi wiiakse.

III. Määrused väljarändajate kraami wedamise kohta.

1. Selle sõna all „wäljarändajate kraam“

tuleb mõista, et see kõik nende päralt olem warandus on, nagu: wilja seeme, põllu- ja käsitööriistad, masinad ja muu maja kraam, mis põllumehel põllu- ja majapidamiseks tarwis läheb.

2. Wäljarändajate kraam peab sellesamas rongis, milles wäljarändajad ise sõidamad, üheskoos edasi saadetama; kui aga mitte võimalust ei ole sellesse rongisse kraami mahutada, millega mõeldi wäljarändajaid minema saata, siis peab neid, wäljarändajaid, seal saatmise jaamas finni pidama ja esimese kauba rongiga ühes kõige kraamiga edasi saatma.

Tähendus. Wäljarändajate kraami ärasaatmiseks wastuwõtmine peab algama mitte hiljem kui 6 tundi ja lõpema mitte warem kui 2 tundi enne wäljarändajate rongi ärasaatmist, millega ka kraam ühes saadetakse.

Kui kuidagi wiisil juhtub, et kraam enne wäljarändaja ärasõitu sai teele saadetud, siis ei peeta seda teel mitte finni.

Kui wäljarändaja kraam juhtus raudteel rikutud ehk wigastud saama. siis maffetakse temale selle järele kuidas kahju suurus on — taju. Kui wäljarändaja kraam wiie päewa jooksul mitte sinna jaama ei jõua, kus kraami omanik pealt maha tuli, siis armatakse see kadunuks ja maffetakse selle wäärtust mööda taju.

IV. Kraami wedamise maks.

Kraam, mis kohwites ja fastides, põlluriistad, mesipuud, weetakse raudteedel järgmise alandatud hinnaga: 1 fop. puuda eest 100 wersta pealt.

Selle hinna eest weetakse ka kodulinnud, talled, põrsad ja wafikad, kui nad ehk korwides on.

Linad, lambad, talled, siad, põrsad ja wafikad (wafikad ja warsad, kes alles imewad, weetakse emade juures ilma maksuta) keda ilma puurideta ja korwideta saadetakse, nende eest maksetatakse $\frac{1}{4}$ kop. iga wersta ja looma pealt.

Hobuste ja sarwloomade pealt maksetakse $\frac{1}{2}$ kop. wersta ja looma pealt.

V. Sõidu hinnad.

1. Sõidu hinda mõetakse niihästi wäljarändajatelt kui ka maakuulajatelt kõigil Wenemaa raudteedel $\frac{1}{4}$ III klassi pileti hinnast; lapsed alla 10 aastat wiiakse ilma maksuta.

2. See ülemal nimetatad hind ei ole mitte juurdeweu raudteede kohta maksew (juurdeweu raudteed on Baltimaal järgmised: Walga-Pärnu, Tallinna-Maiskõla ja Halliku-Paide raudtee).

3. Juurdeweu raudteedel maksawad wäljarändajad ja maakuulajad 0, 3 ($\frac{3}{10}$) kop. wersta ja inimese pealt.

4. Juurdeweu raudteedel sõitjatel peab alandatud hinna kohta kaks tunnistust kaasa olema: üks mis juurdeweu raudteel saab ette näidatud ja teine, mis üleüldisel raudteel saab ette näidatud.

5. Seda alandatud sõidu hinda mõiwad wäljarändajad weel 3 aastat pärast uue kohapeale asumist oma kasuks tarwitada. Igaist perekonnast mõib üks isik kodumale oma asju korraldama min-

na ja sealt tagasi sõita. Rohkem kui üks kord aas-
tas sõita alandatud hinnaga ei lubata.

Sõidu hindade arme Nikolski kreisi
alandatud hinnaga.

301	wers.	—	325	w.	kassab	—	rubla	95	kop.
326	"	—	350	"	"	1	"	—	"
351	"	—	375	"	"	1	"	5	"
376	"	—	400	"	"	1	"	10	"
401	"	—	425	"	"	1	"	15	"
426	"	—	450	"	"	1	"	20	"
451	"	—	475	"	"	1	"	25	"
476	"	—	500	"	"	1	"	30	"
501	"	—	530	"	"	1	"	35	"
531	"	—	560	"	"	1	"	40	"
561	"	—	590	"	"	1	"	45	"
591	"	—	620	"	"	1	"	50	"
621	"	—	650	"	"	1	"	55	"
651	"	—	680	"	"	1	"	60	"
681	"	—	710	"	"	1	"	65	"
711	"	—	745	"	"	1	"	70	"
746	"	—	780	"	"	1	"	75	"
781	"	—	815	"	"	1	"	80	"
816	"	—	850	"	"	1	"	85	"
851	"	—	885	"	"	1	"	90	"
886	"	—	920	"	"	1	"	95	"
921	"	—	955	"	"	2	"	—	"
956	"	—	990	"	"	2	"	5	"
991	"	—	1030	"	"	2	"	10	"
1031	"	—	1070	"	"	2	"	15	"
1071	"	—	1110	"	"	2	"	20	"
1111	"	—	1150	"	"	2	"	25	"

1151	wers.	—	1190	w. mařab	2	rubla	30	kop.
1191	"	—	1230	" "	2	"	35	"
1231	"	—	1270	" "	2	"	40	"
1271	"	—	1310	" "	2	"	45	"
1311	"	—	1350	" "	2	"	50	"
1351	"	—	1390	" "	2	"	55	"
1391	"	—	1430	" "	2	"	60	"
1431	"	—	1470	" "	2	"	65	"
1471	"	—	1510	" "	2	"	70	"
1511	"	—	1560	" "	2	"	75	"
1561	"	—	1610	" "	2	"	80	"
1611	"	—	1660	" "	2	"	85	"
1661	"	—	1710	" "	2	"	90	"
1711	"	—	1760	" "	2	"	95	"
1761	"	—	1810	" "	3	"	—	"
1811	"	—	1860	" "	3	"	5	"
1861	"	—	1910	" "	3	"	10	"
1911	"	—	1960	" "	3	"	15	"
1961	"	—	2010	" "	3	"	20	"
2011	"	—	2060	" "	3	"	25	"
2061	"	—	2110	" "	3	"	30	"
2111	"	—	2160	" "	3	"	35	"
2161	"	—	2210	" "	3	"	40	"
2211	"	—	2260	" "	3	"	45	"
2261	"	—	2310	" "	3	"	50	"

Månede linnade kaugus Wologda linnast.

Grodnoſt — 1435 w., Wilnaſt — 1287 w.,
 Rownoſt — 1384 w., Riiaſt — 1176 w., Tallin-
 naſt — 906 w., Pihtwaſt — 885 w., Moſkwaſt
 — 454 w.

VI. Nõuandmised maakuulajatele.

Talwel, hilja sügisel ja kewade waratselt ei sünni maakuulajaid maad waatama ja kohtasid wäljawalima saata.

Talwel ei wõi midagi lume alla näha, hilja sügisel, kui maa juba külmanud ja wiljad põldudelt korjatud, ei saa maakuulajad pooltki seda näha ega teada, mis tal tarwis just oleks näha ja teada.

Sagedasti tuleb seda ette, et sügisel halwa ilmaga ja lühikese päewa tõttu, maakuulajad pööravad ju enne ümber kui soowitud kohta nähagi saavad.

Kewade waratselt ei ole ka hea maawaatamise aeg, sest igast kohast pole weel lumi ära sulanud, orased ja rohi ei näita enesest weel midagi, mis üle midagi otsustada wõiks. Ka suured kewadised weed takistawad edasi liikumist.

Kõige parem maawaatamise ja kohtade wäljawalimise aeg on — Juuni, Juuli ja Augusti kuud.

Kui maakuulaja Wologda linnast läbi sõidab, siis peab ta ennast wäljarändajate partii juhataja juures lasema üles kirjutada (p. I) ja temalt järele küsima mis tal weel arusaamata näib olema. Peaasi aga, mille üle tarwis nõu küsida on see et, kus kohas on maad saadawal weel ja kuidas ja kus wõib nende ametnikudega kokku saada, kellede juhatuse all saadawad maad seisawad.

Wõeraste inimeste, ega ka oma sugulastegi juttu ei maksa maade juhatamise asjus uskuda, sest wäga

mitmesugustel põhjustel saadavad niisugused juhatajad inimese hoopis effiteele, sest nad juhatawad maakuulaja sagedasti jinna kus maad saadawal polegi.

Kohtade üle tarwis ülemuselt järgmist küsida:
Kuidas koha (участокъ) nimi on?

Kui palju on seal kohas weel osasid*) saadawal?

Kuidas jenna koha peale peaseb ja kui kaugele ta on?

Kas elab seal koha peal ju inimesi ja kust kubermangust nad pärit on?

Kes saab maakuulajale seda kohta ja rajasid näitama?

Kohta (участокъ) peab võimalikult hoolega läbivaatama. Waatamine on siis palju fergem kui seal koha peal juba elanikusid asub, nende käest wõib paljugi teada saada. On aga koht elanikkudest täiesti tühi, siis tarwis ees malt tema rajad ülesse otsida, pifuti ja põigiti mitmele korrale läbi käia ja tähele panna: Kas on seal sarnast maad, mida koke harima wõib hakkata? Kas maa on põllumaaks kõlbuline (maa headust wõib seal peal kaswawatest rohtudest ära tunda)?

Kus mets peal kaswab, tarwis järele waadata kas on liiga raske sellest meetfamaast põllumaad teha?

---

*) Tähendus. Поля — osa on maatük, mis ühe meesterahwa hinge jäuiks määratakse.

Kas on kõlbliku karjamaad jaadawal?

Kas on walmis heinamaad seal olemas wõi peab seda koha metsast puhastama hakkama?

Kas wesi on hea ja kas seda küllalt jatkub inimestele ja loomadele?

Kas seal koha peal on ka teesid?

Kui koht meele järele, ja maa väljawalitud on, peab maakuulaja wäijarändamise partii juhataja juures seda väljawalitud maad oma tunnistuse peale, mis temale kodumaalt kaasa anti, üles lastma kirjutada.

Wälja walitud maa jääb kaheks aastaks sellele inimesele, kelle tunnistuse peale see üles on kirjutatud. Kui selle aja jooksul see perekond ei tule wälja wõetud maa peale asuma, antakse maa mõnele teisele ja endine maatahtja wõib omale teisest kohast maad otsida.

Üleliigselt ei lubata kellelegi omale maad ahnitseda; kui ühest kohast on maa väljawalitud ja tunnistuse peale üles kirjutatud, siis teisest kohast maad enam ei anta.

Dma nimele üleskirjutatud maad teisele anda ei wõi; kes järele mõtleb ja otsustab: mitte sinna elama asuda, siis on soovitam, et iisk, kelle nimele maa jai üleskirjutatud, seda kirja läbi sellele ülemusele teada annaks, kelle juhatusel all nimetatud maa seisab.

VII. Üleüldine majapidamise sisseseade ja tord Nikolski kreisis, Wologda kubermangus.

Nikolski kreis on Wologda kubermangu lõunapoolses jäus. Ohtu pool wastu Nikolski kereisi on Totemi, põhja pool Weliki-Ustjugi, hommiku pool Ustjõisolski ja lõuna pool Kotelniki kreisi. Wjätka kubermangust ja Wetluga ja Kologrivi kreisid Kostroma kubermangust.

Kreisi põhja-hommiku poolt küljest läheb Permi-Kotlas'i raudtee läbi. Nikolski linnast läheb post maantee Weliki-Ustjugi linna (põhja poole) ja Wetluga linna (lõuna poole).

Terwe kreis on suuremalt osalt metsaga kaetud. Nagu harilikult igal pool, nii ka siin on enamasti igal pool segametsad: männid ja kuused. Selget lehtpuu metsa on vähe. Kase metsa haawadega segi on kõige rohkem. Niinepuud kasvavad igal pool aga ei kaswa jämedaks.

Nagu eelpool öeldud, langeb wete jooks siin kreisis kahele poole. Ühed jõed jooksewad põhja poole ja langewad Dwina jõkke. Teised jooksewad lõuna poole ja jaadawad omad weed Wolga jõkke. Nendest on tähtsamad: Juugi jõgi, Moloma, Unsha ja Wohma. Nendel jõgedel on väga palju harusid, ja nende harudesse jookseb väga rohkesti vähemaid jõekesi ja ojasid. Kõige nende suurema jõgede jooksu mööda wõib kewadel puid ja palksid alla jaata. Mööda Juugi jõge wõib ka suure wee ajal laewaga sõita.

Jõgede kaldad on algul madalad, lähemad aga allpool wähehaawal kõrgemaks. Maa põhjas wesi siin paigal ei seis, sellepärast on niisuguse koha peale hea põldusid asutada. Suuri rabasid jelles freisis ei ole. Kliima on paras. Nisu kaswab siin igal pool. Põllutööd algawad umbes 9. Mail ja lõpewad 1. Septembril. Heinatöö algab Juunikuu lõpul ehk Julikuu algul. Wiljalõikus algab Juulikuu lõpul. Talwewiljad saawad juuwiljadega peaaegu ühel ajal walmis.

Lõkülmad teewad väga harwa wiljadele kahju, aga üleliigse niiskuse üle kurdetakse rohkem. Talwed on lumerikkad ja waljud.

Maapõhi on siin mõne sugune. On sawika põhjaga maad, mis muidugi põlupidamises kõige paremaks arwatakse, aga on ka liiwajegast ja päris liiwapõhjaga maad.

Beetööstus on siin põllutöö. Põllud peetakse kolmes jaus: kesa, ruffi põld ja suiwilja põld. Juurewilja, kartoholid, kapsaid, naerid ja sibulaid kaswatatakse ainult õueaedades oma tarbeks.

Ruffid külwatakse 8—10 puuda desjatinu peale ja saadakse 40—50 puuda desjatinust. Kesa põldu rammutatakse sõnnikuga ja pandakse 100—150 koormat desjatinu peale. Ka suiwilja põldusid rammutatakse mõnes kohas sõnnikuga, iseäranis nisu põldusid.

Heinategemine on siinsetele elanikele üks tähtsamatest töödest, aga et uutel asujatel walmis heinamaid hoopis wähe on, ja mõnes kohas ei ole neid sugugi; siis tuleb esialgselt heinamaid kroonu käest rentida. Negamööda wõiwad asujad enestele

metšast heinamaid puhastada, iseäranis jõgede äärtest, kust edaspidi puastamise läbi, wäga häid heinamaid wõib saada. Ka wõib siis, kui põllud juba korraldatud on, ristifheina pidada.

Metšast põllu tgemine nõuab asujalt palju tööd ja waewa, iseäranis seal, kus mets wana on: 40—80 aastat mõnes kohas weel wanem. Walmis põldu uutes kohtades ei ole kuskil olemas. Siiski on peaaegu igas kohas enam ehk vähem niisugust maad, mis fergema waewaga põlluks wõib teha. See maa oli mõnikümend aastat sest tagasi, täiesti metša all. Sealst ümberkaudsed talupojad raiusiwad metša maha, põletasiwad ära ja tegiwad siina wilja peale. nüüd seisab ta ju mõnda aastat jõõdis.

Tänini oli Nikolski kreisi elanikudele põldude kraawitamine hoopis tundmata asi. Aga et wiljad liia niiskuse all ei kannataks, siis tuleb uutel asujatel, kelle põllud madalale maale juhtuwad, kraawisid kaewada, et üleliigist niiskust põllumaalt eemale juhtida, mille tõttu ka maa põhi foorjemaks ja wiljasigitawamaks saab.

Kui juhtub, et kõlbmata maad, nagu soo ja raba uue asuja krundi sisse juhtub, siis ei panda seda mitte selle maa arwesse (7—15 des.), mis iga meesteraswa hinge peale antakse.

Peale põllutöö wõiwad siinsed elanikud ka wabal ajal kõrwalist teenistust leida. Siin ümbruses on suured kroonu metšad ja kewadel, kui palkisid mööda jõgeid alla saadetakse, wõiwad elanikud midagi teenida. Mai ja Juuni kuul mitmed talupojad forjawad kroonu metšades, kohaliku metša-

walitsuse lubaga, paju koori ja kase tohku, mida nad wabrikutes ära müüwad.

Kase tohu puudast maksawad kohalikud tökati wabrikud 10—12 kop.

Ra ja hi pidamine toob kohalike elanikele oma jagu tulu. Kroonu metsades võib ilma pi letita jahti pidada. Lindudest on seal: Metsised, tedred, sookanad, püüd j. m. Metsloomad: põtrad, karud, orawad, nirkid, tuhkrud, ja mitmed muud. Tubli kütt võib lastmise aja jooksul kunni 400 sookana lasta.

Meesterahwa päewa palk on heinaajal 70 kop.; kui hobusega, siis rubla. Talwel saab jalamees 40 kop. ja hobuse mees 50 kop. päewas.

Wilja hinnad on seal wiimasel ajal järgmised: ruffid 80 kop., odrad 80 kop., nisud 1 rubla, lina seemned 1 rubla 7 kop., kartohwolid 10 kop. puud.

Sügiselised loomade hinnad on: hobune 42—45 r., lehm 21—23 r., mullikas 10—12r., lammas 3—3^{1/2} r., siga 9—10 rubla

Heinad maksawad: weeheinamaa heinad —15 kop. põlluhein 12 kop., metsahein 9 kop. puud.

VIII. Teadused asujatele määratud toha üle.

Maad, mis Nikolski kreisis wäljarändajatele asumiseks on määratud, langewad maa seisukorra järele kolme jauskonda.

I. Meschewski jäuskond (районъ).

Nimetatud jäuskond seisab Nikolski linnast hommiku pool, ja on kroonu metsamaast wälja mõedetud. Selle jäuskonna suurus on ülepea 103662, 5 desjat. millest 89515, 6 desjat. kõlbliht maad ja 13662, 9 desjat. kõlbmata maad on.

Sellest maast on asujate tarbeks 223 kohta walmis mõedetud; iga meesterahwa hinge kohta 7—15 desjat. kõlbulihht maad.

Mjuda võib üksikute taludena ehk küladena.

Wäljarändajad, kes Baltimaalt sinna jäuskonda tahawad rännata, wõiwad järgmiseid teesid tarwitada: Balti raudteed mööda Peterburgki, sealt Peterburgi-Watka raudteed mööda kuni Scharji jaamani. Scharji raudtee jaamast 150 wersta hobuseteed mööda kuni Nikolski linna. Suwel võib ka weeteed mööda sinna ligemale saada. Peterburgist raudteel kuni Wologda linna, sealt mööda Suchona jõge aurulaewaga kuni Totma ehk Weliki-Ustjugi linnani. Totmast on hobuseteed mööda 210 wersta ja Weliki-Ustjugist 164 wersta Nikolfski linna.

Sellest jäuskonnast jooksewad kaks suuremat jõge, Wohma ja Juug oma harudega wälja. Mäekünkude wahel jookswad ojad sünnitawad nende jõgede algused. Paiguti on ka soosid, mis nendele jõgedele wet lisaks annawad.

Et need eelpool nimetatud mäekünkad (холмы) mitte järsud ei ole, siis võib nende weergudele põldusid asutada.

Maapõhi on liiwane ehk liiwasegane. Sawi segast põhja on vähem.

Rõit see jäuskond on jookswatest metest rikas. Jõed on kiire jookfuga. Väikesed jõed sumel ära ei kuiva.

$\frac{3}{4}$ kõigist sellest maast on kase metsa all. Selget männi metsa kasvab lõuna-õhtu pool; kuuse metsa on hommiku ja lõuna-hommiku pool. Pärnad (niinepuud) kasvavad igal pool, aga ei kasva üle werschoki jämedaks.

Maad, mis kohe põllupidamiseks pruukida wõiks, seal jäuskonnas ei ole. Põldu peab metsa-alusest maast tegema, mis mõnes kohas, kus mets jäme, palju tööd ja waewa tarwitab. Ehitusepalgi metsa on wähe, aga selleks annab kroonu omalt poolt abi.

Ei ole ka seal jäuskonnas walmis heinamaid. Rõit heinamaad on sealsete elanikude käes rendi peal. Ka niisugust maad, millest uued asujad heinamaid wõikfiwad puhastamise teel saada, on wähe.

Seda heinamaade puudust wõib selleläbi kõrwale jaata, et kroonu käest niisugust maad rentida, mis asumaade ligidal on, ja millest puhastamise läbi head heinamaad saab, iseäranis jõgede kallastelt.

Niisugused kroonukäest saadawad heinamaad, on asumaadest umbes 1—2 wersta; harukordadel mõnes kohas ka 10—20 wersta. Ka seda peab tähele panema, et mõned asumaa kohad tehtud teedest kaugel seisawad, nõnda et mõnede kohtade juurde ainult kitsad metsa teerajad käiwad.

Seda teede puudust tähele pannes, hakkatakse kroonu poolt tänawu sinna uusi teesid ehitama.

Arsti abi võivad uued asujad seal jäuskon-
nas igalt poolt saada: paljudes suuremates küla-
des on semski welskerid, ja Nikolski linnas on
semski haigemaja.

See juhatus Nikolski linnast asu- maadele.

1) Kes asukohtasid, №№ 1—147 ja 170—
187 vaatama soowib minna, see mingi Nikolskist
Beljajewi külasse, Beljajewist Dwinnitsja külasse ja
sealt Kaskuri külasse, mis asummaade ligidal on.

2) Asukohtade №№ 148—169 juure läheb
tee Nikolskist Swertschkowi läila kaudu.

3) Asukohtade №№ 188—223 juure saab
Põismas'e ja Dobroumowski külade kaudu.

Missuguseid teesid mööda nimetatud küladesse
jaab, võib iga talumees Nikolskis juhataada.

Nimetatud külade talupojad võivad maafuu-
lajatele kohtade järelewaatamises nõuks ja abiks
olla.

Kui juhtub, et asumaade tööde juhataja sel
korral Nikolski linnas wiibib, siis on tarwis maa-
fuulajatel tema käest juhatusi küsida.

II. Nitshugo-Rusjuti jäusfond.

Se jäusfond on Permi-Kotlas'e raudtee ää-
res. Selle jäuskonna üleüldine juurus on 63315,⁹
desjat. Sellest on 42701,⁵ desjat. kõlbulist ja
20614,⁵ desjat, kõlbmata maad. Kõik see maa on
152-heks asumaa kohaks mõedetud.

Baltimaalt väljarändajad võivad raudteed mööda just asumaade juurde saada. Peterburgist ja Wologdast läbi Wjätka linna, sealt Permi-Rotlas'e raudteed mööda Starowertscheski, Dparino, Almehi ja Pinjugi jaamadeni, sellepeale waadates, kust keegi soowib maha astuda.

Sellest jäuskonnast jooksewad jõed: Kitschug, Luusa ja Kusjuk oma harudega läbi. Need jõed on 10—15 sülda laiad; laewasõidu jäuks on nad liiga wäikesed, aga kewadel võib neid mööda puid ja palkisid alla saata.

Maapõhi on niisama sugune nagu eelpool kirjeldatud Meshemski jäuskonnas.

Suuremalt jäult kasvab seal kase mets, aga on ka segametsa. On ka lagedaid kohtasid metsade sees, mida karjamaadeks võib tarwitada. Madalamatel kohtadel kasvawad kuuse metsad, ehk kuused, kased ja haawad segi. Mändisõi kasvab wähe, ainult mõned üksikud teiste puude hulgas. Ohituse palgi metsa ei ole peaaegu sugugi.

Walmis põllu- ja heinamaid seal jäuskonnas ei ole.

Maapõhja wäärtuse järele, parematest peale hakates, on asukohad järgmiselt ära jäutatud:

Misjuguse jõe ääres №№ Eigem raudtee jaam.

Kuwasi	jõe ääres	73—	83	Dparino	Permi-Rotl. r.
Tscherjufi	" "	19—	28	Almehi	" "
Ufinowki	" "	84—	89	Dparino	" "
Tscherennuschki	" "	109—	119	Dparino	" "
Kusjufi	" "	136—	150	Dparino	" "

Luusa	jõe ääres	90—133	Dparino	Bermi-Kotl. r.
Buschma	" "	1—18	Almeschi	" "
Ritschugi	" "	40—53	Almeschi	" "
"	" "	61—65	Almaschi	" "
Almeschi	" "	29—41	Almeschi	" "
Praw.jaLewöi,,	" "	42—49	Almeschi	" "
"	" "	54—60ja65—72	Alm.	" "

Uutele asujatele, kes eelpool nimetatud kohtadele asuwad, on juurematest linnadest Bjätka linn kõige ligem: Almeschi jaamast 162 w, Dparino jaamast 136 w. ja Starowertscheski jaamast 105 wersta mööda Bermi Kotlas'e raudteed.

Peale põllutöö on sealsetele elanikele kõrwaliseks teenistuseks pajukoore ja kasetohu korjamine ja jahipidamine.

Tehtud teesid uutes kohtades ei ole.

Tegemata teesid, kust ainult kuiwal ajal läbi peaseb, on: 1) Almeschi jaamast ja Gribotschewo külast läheb tee heinamaadele, mis Ritschugi ja Lewaja jõgede ääres on. 2) Dparino jaamast läheb tee Bannaja Griiwa, Gabrilowo Shiilo ja Popowski küladesse.

Starowertscheski jaamast läheb tee Lalski postmaanteele.

Käesolewal juwel hakatakse, Dparino jaamast peale, uut teed ehitama.

Tähtsam kaupluse koht on juur kiriku küla—Podošinowets. Seal külas on: kaks semski ülesmad, wallawalitsus, semski ja ministeriumi koolid ja semski haigemaja.

—————
Läsi

III. Molomski jäusfond.

See jäusfond on Ritschugu Kusjuki jäusfond-
nast lõuna õhtu pool, Moloma jõe ja tema harude
ääres.

Maafulajatel, kes sellesse jäusfondi sõidavad,
on kõige ligem Dparino jaamast, Permi-Rotlas'e
raudteelt maha astuda, ja sealt asumaadele minna.

Sinna jäusfondi võib kahte teed mööda sõi-
ta: 1) Mööda raudteed kuni Wologda linna, sealt
aurulaewaga Suchona jõge mööda kuni Rotlas'e
jadamani, sealt jälle Permi-Rotlas'e raudteed möö-
da Dparino jaamani, ehk 2) otsekohe raudteel üle
Wologda ja wätka kuni Dparino jaamani. Kui
palju see sõit raudteel maksma tuleb, võib selle
raamatu V. peatükist näha, kui seda tähele panna,
kuft kohast keegi peale istub. Dparino jaamast
lõuna-õhtu poole on 20 wersta Wafchnja külasse,
sealt edasi sõita tuleb Duwannaja, Tschalbuni,
Schaburski ja Alam Wolmangi küladest läbi sõita.

Lähemas tulewikus saab Dparino jaamast kuni
Mutnitiski külani, kroonu kulul uus maantee ehi-
tatud.

Esimine asumaade grupe Molomski jäusfond-
nas on Wolmanowi wallas, Moloma jõe pahemal
pool kaldal.

Tähtsamad jõed on: Werljuga ja Tschalbun,
need jooksewad Moloma jõkke. Peale nende on
weel palju vähemaid jõgesid ja jõekeisi nagu: Kreme-
uskaja, Werljushof, Deloucha j. m.

Kesket niisi asukohtasid, Werljugi jõe ääres,
juba aastat 10 asuwad kaks küla: „Silitski“ ja
„Besjolaja Griwa“.

Tehud teesid, peale metsatee seal ei ole. Kui-
wa ajaga võib neid mööda edasi saada, aga pärast
vihmasadu on mõnest kohast võimata läbi peaseda.

Tahetakse aga siiski lähemal ajal kroonu ku-
lul uut teed Tschalbunski külast kuni Alam Wol-
mangi küalani, umbes 14 wersta, ehitada.

Üleüldine asukohtade juurus selles grupes
on 9600 desjat. Sellest on üle 8000 desjat. köl-
bulist maad. Siia juurde mõedetakse veel põhja
poolt jõe kallastelt heinamaade tarwis 300 desjat.
maad.

Ragu enamasti igal pool asumaade peal,
nõnda ka siin, on kölbulijest maast neljas osa metsa
all. Siinjes asukohtade grupes on ligi 2000 des-
jat. mis juuremalt osalt hea kuusemetja all seisab.

Üle 6000 desjat. ehk $\frac{3}{4}$ kölbulijest maast on
enamiste kase metsa all; vähema osa peal kaswab
segamets: kased, haavad, lepad ja männid.

Peaaegu kõik Moloma jõe kallastel olevad
heinamaad on sealsete päriselanikude käes, nõnda
et uute asukohtade jäuks väga vähe walmis heina-
maid jääb; umbes 35 desjat. Jõgede kallastelt võib
edaspidi puhastamise läbi 500 des. heinamaad saada,
siiski on seal heinamaade arv vähene: wiis forda
vähem kui põllu maad.

Maapõhi on siin asukohtade peal üsna hea:
enamiste sawisegase aga osalt ka raske sawi põhjaga.

Teine asumaade gruppe on ka Wolmanowi
wallas, Holowatki, Alam Wolmangi ja Nowoposta-
wlenoi küladest lõuna-õhtu pool ja Molebenski kü-
last mööda Molomi jõe paremat kallast — põhja-
õhtu pool.

Rõik heinamaad, mis Moloma ja osalt ka Wolmangi jõgede kallastel on, on sealsete päriselanike kätte. Teised tähtsamad jõed on seal: Woronowka, Ponikarowka, Berjosowa ja Mutnitsa. Woronowka, Molebnitsa, Mutnitsa ja Wolmangi jõgede kallastel on heinamaid, kuid vähe, ülepea 35 desjat.

Selle asukohtade grupeerimise suurus on 14009,5 des., sellest on ligemalt viis osa kõlbmala maad. Maapõhi on savi ja liiva segane. Aluspõhi on savi.

Rõigeparemad kohad on Mutnitsa jõe ja selle harude kallastel.

Tehtud teesid ei ole. Minult wiletsaid metsa teesid mööda võib Mutnitsa, Berjosowka ja Woronowka jõgede kaldaid mööda edasi peaseda. Kõige sagedamini saab edaspidi kroonu kaudu uus tee tehtud.

Kuuse ja männi metsa on teises gruppes vähem kui eelmises. Selle koha peal ei juhtu palgi metsa olemas, sellele antakse ligemalt kroonu metsa tarwiline osa ehituse materjali.

Suurem osa maad on kase metsa all, aga on ka segametsasid, harilikult 40—80 aastased.

Heinamaid võib puhastamise teel saada: Woronowka, Ponikarowka, Berjosowka, Molebnitsa ja Mutnitsa jõgede kallastelt. Peale selle on veel asujate tarwis õhtu poolt, Suure Kaska ja Mutnitsa jõgede kallastelt, 100 des. maad heinamaadeks määratud.

Kolmas asumaade grupeerimise seisab teisest grupeerimise põhja-õhtu pool, Wolmanowi wallas Polomnitsa ja Tschudalowa küladest lõuna pool; Suure Kaska, Weiße Kaska ja Polomnitsa jõgede ääres.

Moloma jõe parempoolsed harud on: Suur ja Weiße Zertatsch, Suur Kaska, Polomnitsa ja

mõned mund vähemad jõed. Nendest jõgedest on Suur Kaska kõige kiirema jookfuga.

Selle gruppe asumaade suurus on 22134 des., sellest on 17¹/₂ tuhat des. kõlbulist maad Suure Kaska, Palomnitsa ja Wochomka kallastelt heinamaadeks antud.

Uusi heinamaid võib puhastamise läbi jõgede äärtest 1220 des. saada. Harilikult saab heinamaid ¹/₉ osa kõigist mrvust maast, mis asujatele määratud.

Metsa all on 4¹/₂ tuhat des., kolmas osa sellest metsast on kuuse mets, osalt on mändisid, millest hoonete ehituse materialide võib saada. Mis peale selle, see on enam ehk vähem tähtsusetu mets.

Põllumaa tegemiseks on enamiste see maa määratud, kus lehtpuu mets kasvab. Kaseimets on 40—60 aastat wana. Kõlbmata maad on 4700 des., juuremalt jäult nõndanimetatud „külmaid kohad“ (ЗЯБЛЫЯ МЪСТА).

Maapõhi on sawisegane ja sawine. Tehtud teesid ei ole; wäikseid metsateesid ja teeradašid on palju. Kroonu fulul saab, Palomnitsa külast peale hakates, lõuna-hommiku poole, uus tee tehtud, kuni selle uue teeni, mis teise gruppe asukohtadest läbi läheb, umbes 18 wersta pikk.

Tähtsam kaupluskoht on Wolmanowi wallas Schaburski külas, kus ka wallawalitsus asub. Siit mööda maanteed kuni Ulan Wolmangi külasse on 19 wersta, Holowattšise 7¹/₂ wersta ja Ulan Palomnitsa külasse 17¹/₂ wersta. Schaburskiist läheb hiljuti ehitatud maantee Molebenski ja Duwannaja küladesse.

Schaburski külas on kirik, kihelkonnakool, weskeri asukoht, kümmefond poodisid. Poodisid on ka Duwannajas, Nowopostawlennois, Ulem Palomnit-

šas ja Nišhni küla des. Ka Nikol'ski külas on kirik ja kihelkonna kool. Tahetakse ka Alam Wolmangi külasse kirikut ehitama hakata. Koolilised on: Alam Palomnitšas ja Alam Wolmangis. Arst ja semski ülemad elavad Podosiinowitša külas, kuhu Alam Wolmangi külast mööda maanteed 86 weersta on.

Krasnoe külast maanteed mööda kuni Šchabur'ski külasse on 48 wersta. Post käib Krasnoe külasse Nikol'skist ja sealt tagasi juwel ükskord nädalas, aga talwel — kahe nädala sees ükskord.

Wolmanowi wallawalitsuses wõiwad maakuulajad ja wäljarändajad selle üle teadust saada, et kus kohas asub wäljarändajate maade jägamise tööde juhataja, selle juurde maakuulaja peawad minema järelekuulama, kus kohas asumaid saadawal on, ja kui maad wäljawalitud, siis sellesama ametniku juures lasdma maad oma nimele kirjutada.

1907 aastal saab Wolomski jäuskonnas esimeses gruppes 145 ja kolmandamas grupps 107 asukohta asumiseks walmis mõedetud; teises gruppes ei saa enne tulewat aastat (1908 a.) asukohtasid asumiseks kätte antud.

Üleüldse saab Nikol'ski kreesis 1907 a. 627 asukohta asumiseks walmis, mis ühtekokku 187627 $\frac{1}{2}$ desjat. maad oma alla wõtawad.

Maade puuduse pärast on palju inimesi sunnitud wäljarändama ja omale wõõrsil uut elukohta otsima. Wäljarändamine tundmata, fugele maale ei ole naline asi. Mitmed perekonnad, kes kodumaalt

hädajunnil pidivad lahkuma, et kustil asumaadel lahkemalt elada võiks, jatusiwad weel palju raskemasse seisukorda, kui enne kodumaal. Naad rändasiwad ainult kuulujuttude järele kuhugi „õnne-
maale“, ilma et neil sest maast, kuhu läksiwad, ai-
mugi oleks olnud.

Nüüd on aga wäljarändamine kõigite paremi-
ne korraldatud, kui ennemalt. Riigi walitsus ei
lase kedagi umbkaudu kõige pere ja kraamiga enne
wälja rännata, kui maakuulajad põle maad järele
waatanud ja kohtasid walmis wõtnud.

Aga weel enne, kui maad waatama minna,
on wäga soowitaw selle asuma kirjeldufega ennast
e jialgselt tutvustada. Et tänini Gestikeeles ühtegi
pikemat kirjeldust wäljarändamise ja asumaade üle
ei ole ilmunud, siis panin seda raamatut, mis wälja-
rändajatele Bologda kubermangu, Nikolsti kreisi
juhatuses wenekeeles oli ilmunud, ka Gestikeelde
ümber. Lugegu igaüks, kes mõtleb wäljarännata,
see raamat hoolega läbi, ja otsustagu siis ise, kas
maksub wäljarännata wõi ei. Täiesti mõetuandew
selle asja kohta ei ole see raamat ka mitte. Oma
film on kuningas, ütleb wanafõna. Tawis minna
ja järele waadata siis wast wõib midagi kindlasti
otsustada.

26
VR Rpt. of 26
No. 46335m

85, 100
58, 100

144) 5

53, 00
24, 00
1000
223

53, 100
24, 00
1000
53, 23

87, 30
58, 20

139) 5

52, 30
6
53, 20